

## E mafai ona suia le faalogo ise vaitimi

E tatau ona fai ni suesuega ole faalogo o lau  
tama faalua ile tausaga sei oo i lona 3  
tausaga pe afai na iai ni mea nei:

- Ile taimi na fanau ai na inifeti ile (Misela  
Siamani, faamai na maua ae lei fanau  
mai)
- Faamai na inifeti ina ua uma ona fanau  
mai e maua ile faiai
- E maualalo pauna fanau (pe nao le 1500  
kalama pe laititi ae foi)
- E sasama le tino ma na mafua ai le tuina  
o fagu toto.
- E ese le tulaga ole ulu poo ona foliga (e  
fisi le laugutu poo le laulau)
- Na faigata ona faamanava ile taimi na  
fanau mai ai.
- Na iai se lavea ile ulu
- O se vailaau e ona afaina ai le taliga
- E lua aso pe sili o taofia ile potu e  
taufaaolaola ai, ma sa taina ile taimi na  
fanau mai ai.
- E iai se talaaga ole aiga na maua ile  
taliga tutuli poo le matua leai lava se  
lagona ile taliga.

## Mo se malamalamaga Atili valaau le matou:

**Hawaii Keiki Information  
Services System (H-KISS)**  
faamalama ma faailoa atu ile telefoni  
**H-KISS Oahu**  
594-0066  
(Leo & TDD)

**poo le**

**H-KISS Motu Tuaoi**  
**Valaau le numera e leai se totogi:**  
**1-800-235-5477**  
(Leo & TDD)



Linda Lingle, Governor  
Chiyome Leinaala Fukino, M.D., Director of Health

E faia ele Ofisa ole Soifua Maloloina ni auala e galulue ai e aunoa ma le  
faailogaloga tagata e pei ole atunuu, lanu, le atunuu na sau ai (faatasi ma le  
gagana), tausaga, ituaiga, tapuaiga, poo ni afaina. Tusi pe valaau mai ile  
matou Ofisa ole Affirmative Action ile pusa meli 3378, Honolulu, Hi. 96801-  
3378 poo le telefoni (808)586-4616: (leo/tty) i totonu ole 180 aso na tupu ai  
se faafitauli.

O lenei taumafaiga na sapaapaia ise vaega mai H61 MC 00038 mai le  
Maternal Child Health Bureau (Title V Social Security Act), Health  
Resources and Services Administration, Department Of Health and  
Human Services.

Rev. 10/04 (Language: Samoan); Phone Number Updated 12/06

## OLE LELEI OLE FAALOGO E FESOASOANI AI ILE PEPE E AOA O ILE TAUTALA



E mafai ona faia  
suesue ole faalogo o taliga  
I soo se tausaga



**OLE POROKALAM OLE  
SUESUEGA OLE FAALOGO A PEPE FAATOA  
FANAU MAI**

Ole Vaega o Faia Vave ni Osofaiga  
Ofisa ole Soifua Maloloina a Hawaii

## O aoao lau tama e tautala ise gagana?

### E faia e lau tama...

#### Faatoa fanau mai agai ile 3 masina

- E tei gofie ise mea e pao leotele (pe a male 6 futu le mamao)
- E fai lona leo pei e ii
- E mafana ile faalogo ile leo ole tina

#### 3ile 6 masina

- E fuli solo le ulu poo mata ise leo e fiafia iai (pei o mea taalo)
- E fai ni faaleoga pei ole (oo, papa, mama)
- E tali mai pea valaau lona igoa ise ata mai

#### 6 ile 9 masina

- E faalogologo i musika poo ni pese
- Faataitai ni upu ma ni faaleoga
- E malamalama ile "leai" male "fa-fa"

#### 9 ile 12 masina

- E mimilo le ulu agai ile mea o sau ai se leo
- E fai ni leo ma memumemu e ai mataitusi nei: ba, ma, pa, da, ta, na, ga, k, ua, f, va, da, s, za, l
- E faaleo "mam" poo "dada" male uiga

#### 12 ile 18 masina

- E faasino i vaega ole tino, tagata, ma mea taalo
- Ele faaleo ina se faaumaga poo ni mataitusi ma upu pei ole ("pus" mole "pusi")
- Ua malamalama i upu e 50-75

#### 18 ile 24 masina

- E tusa e 300 upu ua malamalama ai
- Ua mafai foi ona ia fai nia ana faiupu e faaaoga ai ni upu pe a male 50 upu ua iloina.
- Ua mafai ona mulimuli ini faatonuga faigofie

#### 24 ile 36 masina

- E maua upu fou i aso uma
- O fuaiupu e fai e tusa e afa le faaleoga e sao lelei.
- E fai ni fesili mani tali ile "wh" fesili (pei ole a ma ai se a)



Ole taimi taua mole aoaoina ole tautala male gagana  
O tausaga muamua e 3 ole olaga.

E tatau ona maua e pepe le lelei ole faalogo ina ia vave ai le aoao ole gagana ile taimi nei.



## Fesoasoani i lau tama e aoao le faalogo

**Ia limiti le pisa mai** i tua ile tape uma o mea pei o masini ole fale pei ole ea malulu, leitio, poo ili. Ia faaaoga le potu pito filemu ole fale e fai ma potu o lau tama e mafai ai ona e tautala, tautala, ma tautala.

**Mulimuli i mea e fiafia iai lau tama.** Tala ile mea oloo tilotilo iai lau tamaititi ma ana mea o fai. Ia taitai lau tama ile taimi o loo taaalo alo.

A e tautala, **nofo i luma ole tamaititi e mafai** ai ona ia tilotilo atu i ou foliga male faiga o au tala. Nofo ma tautala ile itu lona taliga lae e lelei.

Ia e tautala i **lou leo masani** (e leo le soona leo tele ma leo lemu tele foi). Ia e Talatalanoa ile leo masani ai!

**Ia e faataitai i lau tama.** E fiafia tele tamaiti e faalogologo e tautala pei oi latou. Ia e vaai totoa i faaleoga o vaueli ao faaupuina ile faatasi pe faalua ile taimi.

Ia e fesoasoani i lau tama e faalogo i lou leo. Tautala iai ma **faaleoga eseese, le leotele male leo lemu mani pese.** Ia fai ma toe fai soo.

**Ia faamalo ile taumafaiga a lau tama e tautala!** Ia patipati pe a faalogo le tamaititi ma toe mulimuli ini leo (faataitai, ua taofi le gaoioi, pupula atu i ou mata, faasino ise mea, ma faataitai ni leo, poo le suiga ole tulaga o lona tino).